

Rouw als richting

 beste-id.nl/jaarlijkse-vragen/hoe-moeten-we-omgaan-met-de-opwarming-van-de-aarde/rouw-als-richting

November 28, 2025

[Stef Craps](#)

We leven in een tijd waarin de feiten ons blijven inhalen. Rapport na rapport toont aan hoezeer de klimaatverandering versnelt, maar onze maatschappelijke reacties lopen achter. De sociologe Kari Marie Norgaard beschreef dit treffend als *sociaal georganiseerde ontkenning*: we erkennen de crisis op intellectueel niveau, maar houden haar op afstand in ons dagelijkse leven. Niet uit onwetendheid, maar omdat het emotioneel en cultureel ontwrichtend is om de volle werkelijkheid toe te laten.

Juist daarom moeten we ecologische rouw serieuzer nemen dan we tot nu toe durven. Rouw om soorten en ecosystemen die verdwijnen, om gekoesterde landschappen die teloorgaan, om toekomsten die ons langzaam ontvallen. Deze rouw vormt geen hinderpaal voor handelen, maar een voorwaarde. Ze scherpt onze aandacht, maakt zichtbaar wat anders onder het tapijt verdwijnt, en doorbreekt de verlamdende spreidstand tussen weten en leven.

Dat vraagt dat we onze ecologische emoties niet wegduwen, maar ze open en onverschrokken tegemoet treden – niet individueel, maar samen. Pas wanneer rouw culturele vorm krijgt – in rituelen, taal en publieke ruimte – kunnen we de collectieve verdooving doorbreken die effectief klimaatbeleid frustreert. Psychologen wijzen er al langer op dat emoties bepalend zijn voor gedrag: ze negeren maakt ons niet rationeler, maar versterkt enkel onze inertie.

Gelukkig ontstaan er steeds meer plaatsen waar deze rouw gedeeld wordt. [Remembrance Day for Lost Species](#) is zo'n jaarlijkse gelegenheid om het verlies van soorten door menselijk toedoen – van habitatvernietiging tot klimaatverandering – publiek te erkennen. In Gent vindt die dag, 30 november, een verstillde [processie](#) plaats, aangevoerd door de [Rode Rebellen](#) van Extinction Rebellion in samenwerking met de universiteitsbibliotheek, die een parallel trekt tussen zorg voor cultureel en natuurlijk erfgoed. Samen met iedereen die wil aansluiten, maken we zichtbaar dat ecologische rouw geen louter individuele aangelegenheid is, maar ook een bron van morele en maatschappelijke betrokkenheid: een weigering om verlies te normaliseren en een uitnodiging om verantwoordelijkheid te nemen.

Ook het herinneringsactivisme van [Climate Justice for Rosa](#) laat zien wat samen rouwen kan betekenen. Die organisatie, waar ik als bestuurslid actief ben, eert de nagedachtenis van een tienermeisje dat om het leven kwam tijdens de Europese overstromingen van juli 2021. CJfR realiseerde onder meer al een reeks krachtige symbolische interventies in het Brusselse stadsbeeld – van een guerrilla-monument voor klimaatslachtoffers op de stoep van het federaal parlement tot nachtelijke lichtprojecties op allerlei iconische gebouwen – die de menselijke tol van klimaatontwrichting onder de aandacht brengen, waar politiek en media ze liever uit beeld houden. CJfR zet trauma en verdriet om in aanhoudende maatschappelijke

druk: door beleidsmakers aan te spreken op nalatigheid, door slachtoffers en families een stem te geven, en door het verhaal van Rosa aanwezig te houden in het collectieve geheugen als moreel appel.

Omgaan met de klimaatopwarming vraagt niet enkel een technologische transitie, maar ook en zelfs in de eerste plaats een affectieve transitie. Pas wanneer we onze ecologische emoties serieus nemen, kan de politiek van ontkenning plaatsmaken voor een politiek van verantwoordelijkheid en zorg.